

Lerarentekorten in het po, vo en mbo

November 2023

In het kort

- Het lerarentekort is niet nieuw, maar lijkt wel alsmaar nijpender te worden. Waar de arbeidsmarkt in andere sectoren in 2023 iets 'afkoelt', geldt dit allerminst voor het onderwijs.
- In het primair onderwijs bestaan er al jaren lerarentekorten. Deze zijn inmiddels verspreid over het gehele land. In het voortgezet onderwijs bestaan er ook al langere tijd tekorten, vooral aan docenten talen en exacte vakken. Sinds enkele jaren is er ook een krappe arbeidsmarkt voor docenten in het mbo, zo blijkt uit de UWV spanningsindicator.
- De tekorten in het po en vo zullen op lange termijn - bij ongewijzigde omstandigheden - niet snel verbeteren. De daling van leerlingaantallen maakt plaats voor stabilisatie en daarna stijging (in po vanaf 2028). Ook blijft de instroom vanuit lerarenopleidingen dalen. In het mbo zullen de tekorten vermoedelijk juist iets dalen vanaf 2028.
- Goede begeleiding van startende leraren en het opleiden van zij-instromers kunnen soelaas bieden. Ook de extra inzet van bijvoorbeeld onderwijsassistenten kan de werkdruk onder leraren verzachten, al hangt dit deels af van (tijdelijke) financieringsmogelijkheden zoals de NPO-middelen en de regeling Werkdrukmiddelen.

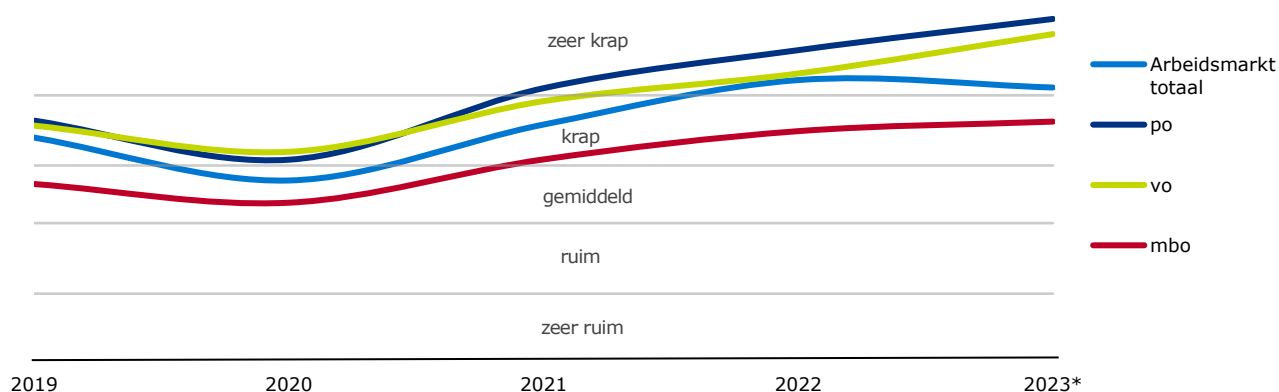
Deel 1 kijkt in algemene zin naar de huidige lerarentekorten (en oorzaken) in het po, vo en mbo. Deel 2 en 3 zoomen in op de (toekomstige) lerarentekorten in het po (naar regio), deel 4 gaat in op onderwijsassistenten in het po. Vervolgens wordt er gekeken naar de (toekomstige) tekorten aan vakgerichte docenten in het vo (deel 5 en 6) en mbo (deel 7).

1. Code rood: lerarentekorten lopen steeds verder op

Geen rem op groeiende tekorten in het po en vo

De UWV spanningsindicator laat zien dat de arbeidsmarkt voor leraren en docenten alsmaar krapper wordt. De spanningsindicator geeft de verhouding tussen het aantal openstaande vacatures (vraag) en het aantal personen met een werkloosheidsuitkering van 6 maanden of korter (aanbod). In een krappe arbeidsmarkt zijn er veel vacatures en weinig kortdurend werklozen. De arbeidsmarkt voor leraren in het primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo) was in 2019 en 2020 al krap, maar wordt vanaf 2021 getypeerd als 'zeer krap'. In 2022 en in de eerste helft van 2023 neemt de krapte verder toe. Er lijkt dus geen rem te zitten op de groeiende lerarentekorten. Dit terwijl de totale arbeidsmarkt in 2023 iets afkoelt; deze is weliswaar nog altijd zeer krap, maar lijkt over zijn hoogtepunt heen te zijn.

Ontwikkeling UWV spanningsindicator leraren/docenten po, vo en mbo (jaargemiddelden)

Bron: UWV (Spanningsindicator)

* gemiddelde over kwartalen 1 en 2

Ook in het mbo zijn er te weinig docenten te vinden

Een relatief nieuwe ontwikkeling is te zien in het mbo. Ook onder docenten in het mbo loopt de spanning op de arbeidsmarkt namelijk op. Waar er in 2019 en 2020 nog sprake was van een evenwicht tussen vraag en aanbod (gemiddelde spanning op de arbeidsmarkt), is in 2022 en 2023 ook hier sprake van krapte.

Oorzaken tekorten: te hoge uitstroom, te lage instroom

De huidige personeelstekorten in het onderwijs worden veroorzaakt door 3 trends:

De effecten van een **vergrijsde lerarenpopulatie**. Circa tien jaar geleden was het onderwijs een sterk vergrijsde sector. In 2012 lagen de aandelen leraren en docenten ouder dan 50 jaar nog rond de 38% in het po, 44% in het vo en 56% in het mbo.¹ In 2022 daalden deze percentages tot respectievelijk 29%, 34% en 42%. Een omgekeerde vergrijzende trend dus.

Toch worden de gevolgen van de vergrijzing van toen tot op heden gevoeld. Een omvangrijke groep van 50 tot 60-jarige leraren en docenten heeft vanaf 2012 geleidelijk het onderwijs verlaten door het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Dit heeft in de afgelopen jaren geleid tot een enorme vervangingsvraag en verklaart mede de sterk oplopende aantallen vacatures in de onderwijssector. Ontstonden er in 2013-2014 nog zo'n 25.500 nieuwe onderwijsvacatures per jaar, in 2022-2023 waren dit er 64.000 per jaar (+151%).²

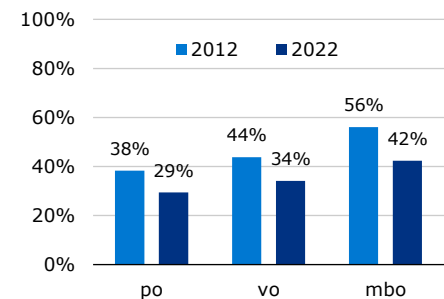
Onvoldoende aanwas vanuit lerarenopleidingen. Om aan de grote vraag naar leraren te kunnen voldoen, moeten er genoeg nieuwe leraren en docenten worden opgeleid. In het po lag het aantal nieuwe eerstejaarsstudenten (pabo en empo (Educatieve Master Primair Onderwijs)) in de jaren 2010-2014 op gemiddeld 7.800 per jaar.³ In 2015 nam dit aantal fors af (5.100), om daarna ieder jaar gestaag te groeien. In 2021-2022 lag het aantal eerstejaarsstudenten po weer op het oude niveau (7.800). De pabo neemt dus toe in populariteit, maar groeit niet voldoende om de vraag te kunnen bijbenen. Bovendien laten de eerste en tweedegraads lerarenopleidingen al jaren lang een dalende trend zien. Vanaf 2013 nemen hier de aantallen eerstejaarsstudenten structureel af, vooral in de tweedegraads opleiding dalen de aantallen hard (tussen 2013-2022 -29%).

Uitval startende leraren. Ook heeft het onderwijs te kampen met uitval van startende leraren. Er is de afgelopen jaren veel aandacht geweest voor de kwaliteit van begeleiding van startende leraren in het po en vo. Dit heeft ertoe geleid dat het aandeel uitvallers flink is afgenomen de laatste jaren.⁴ Toch zijn de problemen rondom uitval van startende leraren niet klein te noemen. In het po valt nog steeds 9% van de startende leerkrachten na 1 jaar uit en 14% na 3 jaar. In het vo liggen de percentages zelfs hoger: 18% verlaat de sector na 1 jaar en dit loopt op tot 24% na 3 jaar.

Uitval van beginnende leraren kent verschillende oorzaken. Een deel zal kiezen voor een baan in een andere sector die wellicht beter bij hem of haar past (zeker in een tijd waarin er ook in andere sectoren veel baankansen ontstaan). Een ander deel valt uit door mentale problemen. Veel leraren ervaren namelijk een hoge mate van stress en werkdruk. In 2023 ervaart een kwart van de leraren in het po en een derde van de docenten in het vo en mbo burn-outgerelateerde klachten.⁵ Voor beginnende leraren is het extra lastig omdat veel van het werk nieuw is en ze er opeens 'alleen voor staan'. In de huidige arbeidsmarkt, waar roosters moeilijk rond te krijgen zijn, levert dit mogelijk extra druk op. Daarmee is de uitval van startende leraren niet alleen een oorzaak maar ook een gevolg van de tekorten.

Bovenstaande ontwikkelingen zorgen – in combinatie met de grote personeelstekorten in andere sectoren – dat de personele vraag in het onderwijs groot is, terwijl er onvoldoende kandidaten zijn om deze vacatures te vervullen. De huidige krapte wordt daarbij afgeremd door een andere trend: het aantal **leerlingen en studenten** in het po, vo en mbo **daalt** al enkele jaren. Deze ontwikkeling werkt als het ware als een verzachtende omstandigheid. Als dat niet zo zou zijn, en leerlingenaantallen bijvoorbeeld zouden toenemen, zouden de problemen vermoedelijk nog groter zijn.

Aandelen leraren/docenten van 50 jaar en ouder

Bron: OCW in cijfers

¹ OCW in cijfers. Leeftijd van personeel in het [primair onderwijs](#), in het [voortgezet onderwijs](#) en in het [middelbaar beroepsonderwijs](#).

² CBS Statline. Nb. Laatste 2 kwartalen van het 1ste jaar opgeteld bij eerste 2 kwartalen van het 2^e jaar.

³ OCW in cijfers. [Instroom lerarenopleidingen](#).

⁴ OCW in cijfers. Uitval startende leraren in het [primair onderwijs](#) en in het [voortgezet onderwijs](#).

⁵ TNO/CBS. Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA). Geraadpleegd via CBS Statline.

Gevolgen voor leerlingen en studenten groot

De gevolgen van de lerarentekorten zijn voelbaar.⁶ In het po komt het af en toe voor dat klassen naar huis worden gestuurd of dat er wordt overgegaan tot een 4-daagse schoolweek.⁷ In de meeste gevallen lukt het om invulkrachten in te zetten via een flexpool of bijvoorbeeld uitzendkrachten of zzp'ers via detacheringsbureau's. Het gevolg is wel dat veel wisselende gezichten kunnen zorgen voor stress bij leerlingen.⁸ Structuur en stabiliteit zijn belangrijk voor kinderen, zeker voor kwetsbare kinderen. Ook in het vo en mbo heeft het tekort aan docenten impact.^{9,10} Er zijn voorbeelden van lessen die uitvallen, vakken die soms helemaal niet meer kunnen worden gegeven en grote studieachterstanden die ontstaan.

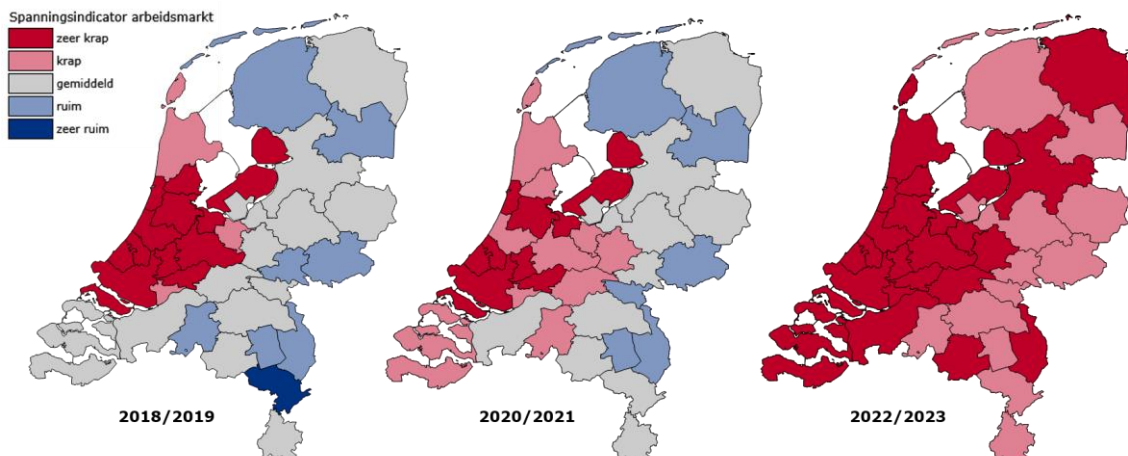
2. Regionale lerarentekorten in het primair onderwijs

Inmiddels overal in Nederland krapte

De lerarentekorten in het po concentreerden zich tot voor kort vooral in de Randstad. Dit is te zien aan de UWV spanningsindicator voor leerkrachten primair onderwijs in 2018/2019 (linker landkaartje). Alleen in de (licht)rode arbeidsmarktregio's was er sprake van krapte. Echter, ook in grote steden buiten de Randstad was het toen al lastig om voldoende leerkrachten te vinden.

Destijds werd voorspeld dat de tekorten aan leraren zich zouden uitbreiden over het gehele land. Die voorspelling is uitgekomen. In 2020/2021 werd de arbeidsmarkt voor leerkrachten po in steeds meer regio's krap (midden landkaartje). In 2022/2023 kleurde heel Nederland (licht)rood (rechter landkaartje). In elk van de 35 arbeidsmarktregio's ervaren scholen inmiddels dus moeite om leraren te vinden. De grootste krapte, een 'zeer krappe' arbeidsmarkt, komt vooral voor in regio's in het westen van Nederland. De stedelijke gebieden (bijvoorbeeld de G5: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Almere) ervaren ook nu verreweg de grootste tekorten.^{11,12,13} Overigens zijn er ook binnen regio's, steden en wijken verschillen in de mate van tekorten. Een belangrijke verklarende factor hierbij is het zogeheten schoolgewicht, een indicator voor de complexiteit van de leerlingenpopulatie.¹⁴

UWV spanningsindicator leerkrachten primair onderwijs naar arbeidsmarktregio

Bron: UWV

Nb. De laatste 2 kwartalen van het 1ste jaar zijn steeds samen genomen met de eerste 2 kwartalen van het 2^e jaar.

Initiatieven om het lerarentekort aan te pakken in de regio Zwolle

WSP Regio Zwolle werkt actief mee aan het opleiden van werkzoekenden richting het onderwijs. Zo was het WSP betrokken bij de werving voor een **zij-instroomtraject** van stichting Catent (katholiek basisonderwijs in regio Zwolle). Het voortraject bestond onder andere uit 2 dagen meelopen op een Catent-school en uit een geschiktheidsonderzoek. Daarna volgde het zij-instroomtraject zelf (2 à 3 dagen voor de klas staan, 1 dag zelf lessen volgen aan de pabo en thuisstudie). Het zij-instroomtraject is vrij zwaar en kandidaten moeten ten minste een hbo-diploma op zak hebben. Er zijn ook andere routes mogelijk. Zo heeft WSP Regio Zwolle via Hatseklas (regionaal onderwijsloket RAP) ook een kandidaat kunnen leveren voor het **trainetraject** van stichting Aves (basisonderwijs regio Emmeloord). In dit traject is een mbo-4 niveau vereist in plaats van hbo en starten kandidaten in eerste instantie eerst als onderwijsassistent voor 2 à 3 dagen per week (inclusief stage).

⁶ SER (2022). Arbeidsmarktproblematiek maatschappelijke sectoren.

⁷ Parool.nl (2023). Lerarenbezetting op Amsterdamse scholen is een kaartenhuis: door griepseizoen stort het wankel bouwswel in.

⁸ Rthnieuws.nl (2022). Lerarentekort lastig voor leerlingen: 'Structuur is cruciaal'.

⁹ CNVConnectief.nl (2022). Gevolgen lerarentekort steeds zichtbaarder.

¹⁰ CNVConnectief.nl (2023). Lerarentekort in mbo blijft niet zonder gevolgen.

¹¹ Centerdata (2022). De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo, 2022-2032.

¹² Ecorys (2022). Arbeidsmarkt barometer po, vo en mbo 2021-2022.

¹³ Centerdata (2022). Personeelstekorten primair onderwijs - peildatum 1 oktober 2022.

¹⁴ Centerdata (2022). Personeelstekorten primair onderwijs - peildatum 1 oktober 2022.

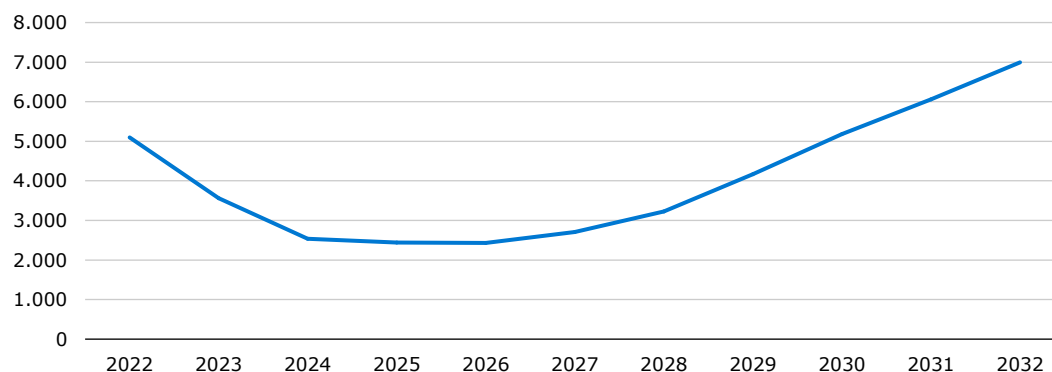
Daarnaast denkt WSP regio Zwolle samen met Hatseklas mee over het 'anders organiseren van het onderwijs'. Hier zijn ook bij betrokken: 2 BIA-adviseurs van UWV (Bedrijfsadvies Inclusieve Arbeidsorganisatie), het Participatiefonds en een teamleider van een school uit Kampen. Het streven is een evenement te organiseren voor iedereen die binnen het onderwijs werkt en die interesse heeft in het thema. Te denken valt aan workshops op gebied van BIA, jobcarving, Banenafpraak, open hiring en digitalisering.

3. Lerarentekorten primair onderwijs in de toekomst

Eerst daling en daarna oplopende tekorten door stijgende leerlingenaantallen

Onderzoeksbureau Centerdata gaat uit van een tekort aan leraren en schoolleiders in het po (deze worden in dit model samengenomen) in 2022 van bijna 5.100 fte (5,9%).¹⁵ Het gaat hier om de zogeheten 'onvervulde werkgelegenheid'. Aan de hand van de stand van basisjaar 2022 heeft Centerdata berekend hoe deze onvervulde werkgelegenheid zich naar verwachting zal ontwikkelen in 10 jaar tijd.¹⁶

Verwachte tekorten in fte aan leraren/directeuren in het po 2022-2032

Bron: Centerdata

De verwachte personele tekorten in het po zullen in 2024-2026 volgens Centerdata gehalveerd zijn ten opzichte van 2022. Hoewel de tekorten aanzienlijk dalen, is er geen sprake van een lerarenoverschot. Ook blijft het behoud van personeel voor de sector in die periode een belangrijke uitdaging. Immers volgt in 2027 en 2028 weer een geleidelijke stijging, en daarna een sterke stijging van de personeelstekorten tot 2032. Het geprognosticeerde aantal fte dat het po tekort komt **in 2032** ligt op bijna 7.000, **37% hoger dan in 2022**.

- De verwachte tekorten in het po worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door de geschatte ontwikkeling van het **aantal leerlingen**. Ondanks de relatieve daling van het aantal jongeren in de Nederlandse bevolking, stijgt het aantal geboren kinderen in absolute aantallen tot 2035 fors.¹⁷ Tot 2024 zal het aantal schoolgaande kinderen nog blijven dalen, tussen 2024 en 2028 wordt stabilisatie/lichte stijging verwacht en na 2028 tot 2042 een sterke toename.¹⁸
- Tegelijkertijd wordt uitgegaan van een daling van het aantal afgestudeerde pabo-studenten vanaf 2024 tot aan 2032. Het aantal zij-instroomers in het po blijft tot 2032 ieder jaar gelijk en relatief klein (met 500 per jaar).
- Tegenover de verwachte dalende instroom van leraren staat ook een verwachte dalende uitstroom vanaf 2025. Zoals eerder beschreven daalt het aandeel oudere leraren, omdat deze groep de afgelopen jaren in grote getalen met pensioen is gegaan. Tot 2032 wordt uitgegaan van verdere lichte daling van het aantal 60-plussers.

Lerarentekort blijven ook in 2032 het grootst in midden en westen van Nederland

Centerdata verwacht dat de tekorten aan leraren/directeuren in het po in 2027 in alle arbeidsmarktregio's lager liggen dan in 2022. De mate waarin de regionale arbeidsmarkt 'afkoelt' verschilt wel. In 2027 blijven de regio's in het midden en westen (bijvoorbeeld de regio's van grote steden als Amsterdam en Rotterdam) te maken houden met de grootste krapte.

Tussen 2027 en 2032 nemen de verwachte tekorten in alle regio's weer zeer sterk toe. In bijna alle arbeidsmarktregio's ligt het tekort aan leraren/directeuren in 2032 zelfs hoger dan in 2022. De grootste pijn zal wederom in het midden en westen van Nederland worden gevoeld. In de G5 zal het aandeel onvervulde werkgelegenheid (in fte) volgens Centerdata zelfs oplopen tot rond de 10%. Er zijn slechts 3 regio's waar het tekort in 2032 iets lager ligt dan in 2022: Amersfoort, Holland Rijnland en Drechtsteden.

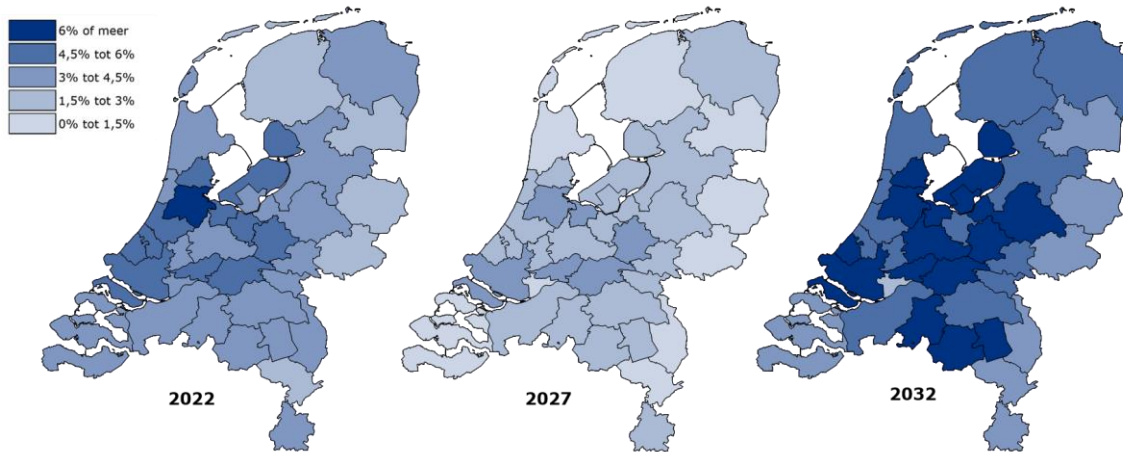
¹⁵ In een andere publicatie komt Centerdata tot een aanzienlijk hoger aandeel lerarentekort in het po, namelijk 9,5%, wat een tekort aan 9.700 fte betekent (peild. 1 okt. 2022). Hier worden naast reguliere tekorten en 'verborgen tekorten' (o.a. de inzet van onbevoegde leraren, samenvoegen van groepen, etc.) ook de vervangingstekorten in meegenomen.

¹⁶ In het gehanteerde model Mirror zijn verschillende variabelen meegenomen, denk aan: uitstroom (door pensionering), salaris, deeltijdfactor, (zij-)instroom en het verwachte aantal leerlingen.

¹⁷ CBS Statline - Prognose bevolking; kerncijfers, 2022-2070

¹⁸ DUO (Open onderwijsdata) – prognose aantal leerlingen (s)bo

Huidige en verwachte tekorten aan leraren/directeuren primair onderwijs 2022, 2027, 2032, Aandeel onvervulde werkgelegenheid in fte

Bron: Centerdata, bewerking UWV

4. Onderwijsassistenten in het primair onderwijs

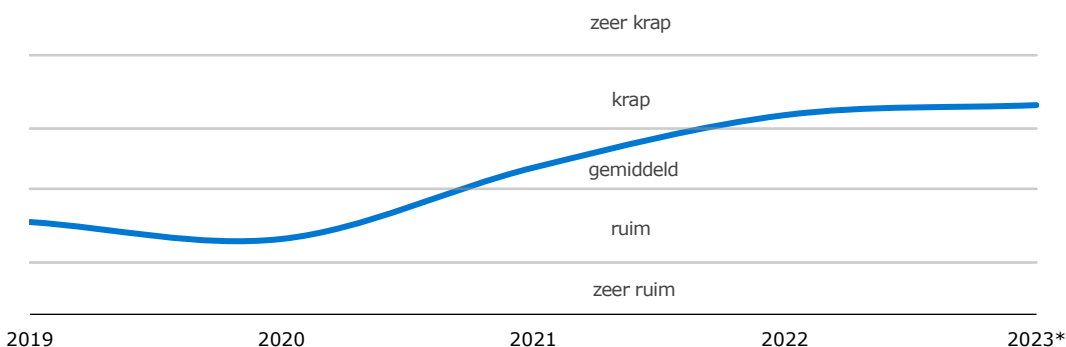
Als het gaat om tekorten aan leraren in het po is het tevens interessant om te kijken naar de arbeidsmarkt voor onderwijsassistenten. De inzet van onderwijsassistenten en andere ondersteunende beroepen draagt namelijk bij aan het ontlasten van de leraar die voor de klas staat (en doorgaans hoge werkdruk ervaart).¹⁹ Sinds enkele jaren zijn er 3 verschillende vormen van (tijdelijke) financiering verschenen waarmee de inzet van onderwijsassistenten kon worden betaald:

- Extra hulp voor de klas: in coronatijd ontstaan, veelal in verband met extra ondersteuning voor onderwijs op afstand.
- NPO-middelen (Nationaal Programma Onderwijs): wegwerken onderwijsachterstanden door de lockdowns.
- Werkdrukmiddelen: heeft betrekking op het verminderen van de werkdruk voor leraren in het po.²⁰

Naast het ontlasten van de leraar, kunnen onderwijsassistenten ook zelf worden opgeleid tot leraar. Ook dat draagt bij aan het oplossen van het lerarentekort. Daarom heeft het ministerie van OCW de regeling 'Onderwijspersoneel opleiding tot leraar - primair onderwijs' in het leven geroepen.²¹ Dit is een subsidieregeling voor onderwijsassistenten die in 4 jaar tijd hun onderwijsbevoegdheid halen om vervolgens als zelfstandig leraar aan de slag te kunnen.

De eerder genoemde financieringsmogelijkheden hebben ertoe geleid dat de vraag naar onderwijsassistenten sterk is gegroeid de afgelopen jaren.²² Omdat de vraag harder steeg dan het aanbod van WW'ers, is er volgens de UWV spanningsindicator vanaf 2022 dan ook sprake van een krappe arbeidsmarkt.²³ In 2019 en 2020 was er nog sprake van een ruime arbeidsmarkt. De huidige tekorten zijn vooral zichtbaar in regio's in het midden en westen van Nederland, in oostelijk gelegen arbeidsmarktregio's zijn de tekorten nauwelijks aanwezig (uitgezonderd van wellicht de grote steden of specifieke wijken).

Ontwikkeling UWV spanningsindicator onderwijsassistenten po (jaargemiddelden)

Bron: UWV

* gemiddelde over kwartalen 1 en 2

¹⁹ Arbeidsmarktplatform po (2021). [De \(arbeidsmarkt\)positie van onderwijsassistenten en lerarenondersteuners in het primair onderwijs](#).

²⁰ Rijksoverheid.nl. [Werkdruk leraren basisonderwijs verminderen](#). (geraadpleegd oktober 2023).

²¹ Dus-i.nl. [Onderwijspersoneel opleiding tot leraar - primair onderwijs](#). (geraadpleegd oktober 2023).

²² Arbeidsmarktplatform po (2023). [Arbeidsmarktanalyse primair onderwijs 2023](#). / Arbeidsmarktplatform po (2021). [De \(arbeidsmarkt\)positie van onderwijsassistenten en lerarenondersteuners in het primair onderwijs](#).

²³ Dat de vraag naar ondersteunend personeel is gestegen en de arbeidsmarkt krapper wordt, blijkt ook uit de [arbeidsmarktanalyse primair onderwijs 2023](#).

De krappe arbeidsmarkt impliceert dat de werving van onderwijsassistenten niet meer zo gemakkelijk is. De poule van beschikbare onderwijsassistenten begint immers wat op te drogen. Daarnaast impliceert de krappe arbeidsmarkt voor onderwijsassistenten dat er goede baankansen zijn voor werkzoekenden in dit beroep. Dat ligt wat genuanceerder:

- Opvallend genoeg zijn er zijn nog steeds veel mensen die zich op werk.nl hebben ingeschreven met het beroep onderwijsassistent. Dit zijn dus werkzoekenden die door werkgevers gevonden willen worden op deze website. In september 2023 waren dit er 2.160. Dat zijn er meer dan dat er bijvoorbeeld leerkrachten primair onderwijs ingeschreven staan op werk.nl. Dit terwijl het aantal vacatures voor onderwijsassistent kleiner is dan voor leerkracht primair onderwijs.
- Uit een enquête onder onderwijsassistenten blijkt dat de beroepsgroep zelf wisselend kijkt naar de eigen baankansen²⁴: "Ondanks een stijgend aantal vacatures, kijken onderwijsassistenten en lerarenondersteuners wisselend aan tegen hun kansen op werk. Twee vijfde verwacht makkelijk een vergelijkbare functie te kunnen vinden bij een andere organisatie, indien dit nodig is. Een vergelijkbaar percentage, circa 42 procent, weet dit nog niet en circa 18 procent geeft aan dat zij hier moeilijkheden bij verwachten." De redenen hierachter zijn niet eenduidig, maar respondenten noemen onder andere het te lage aantal contracturen dat soms wordt geboden. Daarnaast zetten scholen soms onderwijsassistenten in die ook moeten gaan werken op de buitenschoolse opvang.²⁵ Die combinatie spreekt misschien niet iedereen aan.
- Daarnaast is het onzeker hoelang de tijdelijke financiering voor de inzet van (onder andere) onderwijsassistenten blijft bestaan. Mochten er geen financieringsmogelijkheden meer zijn, dan is het aannemelijk dat de vraag naar onderwijsassistenten weer daalt, en daarmee ook de baankansen.
- Volgens KiesMBO zijn de baankansen voor pas-afgestudeerde onderwijsassistenten niet erg groot.²⁶ In werkelijkheid betekent het dat lang niet alle ex-studenten ervoor kiezen om ook daadwerkelijk als onderwijsassistent te gaan werken. Meer dan de helft van de afstudeerders gaat doorstuderen op het hbo. SBB geeft aan dat de opleiding tot onderwijsassistent veelal als vooropleiding voor de pabo wordt gezien.

Al met al zijn er voldoende signalen om te twijfelen of er (overall) goede en structurele baankansen zijn voor onderwijsassistenten, ondanks dat het evident is dat de arbeidsmarkt de afgelopen tijd krappere is geworden. Daarom dat het beroep onderwijsassistent ook niet is opgenomen op de lijst met landelijke kansrijke beroepen van ÚWV.

5. Tekortvakken in het voortgezet onderwijs

Er zijn grote tekorten aan docenten in het vo. Er zijn wel wat verschillen tussen de vaksoorten.²⁷ Voor alle tekortvakken geldt dat er regionale verschillen zijn ten aanzien de omvang van de tekorten.²⁸ Vaksoorten met landelijk de grootste tekorten zijn:

- **Talen**, en dan vooral klassieke talen, Nederlands, Duits en Frans. Ook aan docenten Engels is er tekort, al is dit tekort wat kleiner dan de tekorten aan docenten in de eerder genoemde talen. De UWV spanningsindicator duidt eveneens op een krappe arbeidsmarkt voor docenten Spaans. Het is echter lastig vast te stellen of er sprake is van een landelijk tekort, aangezien de vacature-aantallen relatief laag zijn (Spaans wordt op lang niet elke middelbare school gegeven).
- **Exacte vakken**, en dan met name informatica, wis-, natuur- en scheikunde. Volgens de UWV spanningsindicator blijkt ook een duidelijk tekort aan docenten biologie, al komt het tekort minder sterk naar voren vanuit cijfers van onderzoeksbureau Centerdata.²⁹

Tekortvakken in het voortgezet onderwijs

[Docenten talen \(Duits, Nederlands, Frans, klassieke talen, Engels\)](#)

[Docenten exacte vakken \(informatica, wiskunde, natuurkunde, scheikunde, techniek, biologie\)](#)

[Docenten maatschappelijke vakken \(economie, maatschappijleer\)](#)

[Docenten lichamelijke opvoeding](#)

Bron: UWV (UWV spanningsindicator), Centerdata

Voor de exacte vakken en talen wijst de spanningsindicator al langere tijd op een krappe of zelfs zeer krappe arbeidsmarkt. Relatief nieuw zijn de tekorten in de **maatschappelijke vakken**. Zo is er krappe arbeidsmarkt voor docenten economie en maatschappijleer. Ook docenten levensbeschouwing en aardrijkskunde komen krap uit UWV spanningsindicator, maar worden na een rondvraag langs schoolbesturen niet overall als (ernstig) tekortvak herkend. Daarnaast komen deze vakken niet duidelijk naar voren als tekortvakken uit de cijfers van Centerdata. In sommige maatschappelijke vakken is er juist niet of nauwelijks sprake van een tekort, zoals docenten geschiedenis. In de breedte is er ook geen tekort aan docenten **kunst en cultuurvakken**, al zijn ook hier tekenen dat er in sommige regio's specifieke knelpunten ontstaan, bijvoorbeeld voor docenten muziek.

²⁴ Arbeidsmarktplatform po (2021). [De \(arbeidsmarkt\)positie van onderwijsassistenten en lerarenondersteuners in het primair onderwijs](#).

²⁵ De Stenter (2023). Onderwijsassistent. Linda liet zich omscholen, maar wie zit er op haar te wachten?

²⁶ KiesMBO

²⁷ De vakspecifiek knelpunten in het vo hebben volgens [onderzoek van COAP, Centerdata en MOOZ](#) (2021) verschillende oorzaken en oplossingsrichtingen.

²⁸ Voion.nl. [Onderwijsarbeidsmarkt - Regio in beeld](#).

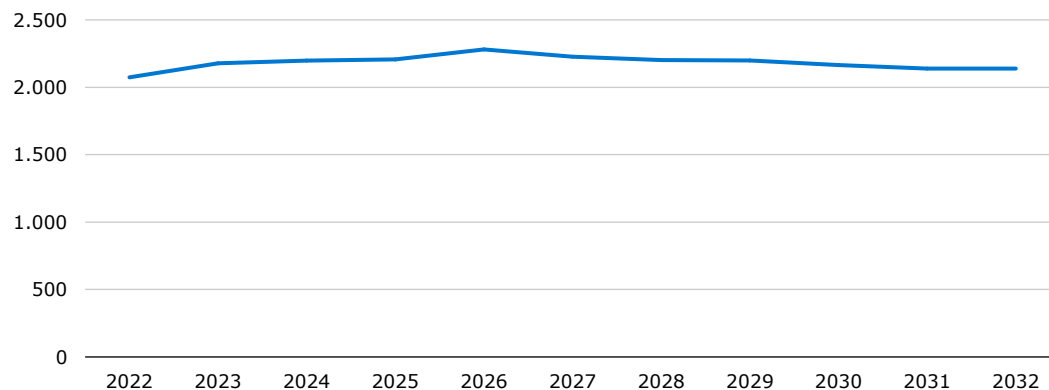
²⁹ Centerdata (2022). [De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo, 2022-2032](#).

Volgens de UWV spanningsindicator is ook de arbeidsmarkt voor docenten **lichamelijke opvoeding** krap. Deze docenten kunnen zowel in het po als vo werken. Hoewel Centerdata niet uitgaat van een huidig tekort aan deze docenten (zie figuur op pagina hierna) blijkt dat wel uit een rondvraag van UWV langs schoolbesturen. Scholen geven aan dat er een continue vraag is naar docenten lichamelijke opvoeding. Het is immers een beroep met een fysieke component. Voor deze docenten kan het bijvoorbeeld soms moeilijk zijn om dit beroep uit te blijven oefenen tot de pensioengerechtigde leeftijd.

6. Tekorten docenten voortgezet onderwijs in de toekomst

Het tekort aan docenten/directeuren in het vo – uitgedrukt in onvervulde werkgelegenheid – ligt in 2022 op bijna 2.100 fte in het vo (3,4%).³⁰ Dit is beduidend lager dan in het po.

Verwachte tekorten in fte aan leraren/directeuren in vo 2022-2032

Bron: Centerdata

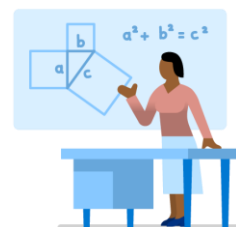
Lichte toename tekorten tot 2032

In het vo groeit het verwachte tekort aan docenten/directeuren tussen 2022 en 2026 met 10%. Daarna wordt tot aan 2032 een vrij lichte daling voorzien van ruim 6% in 6 jaar tijd. Al met al verwacht Centerdata dat de onvervulde werkgelegenheid in het vo in 10 jaar tijd dus licht toeneemt.

- In tegenstelling tot het po, zullen de leerlingenaantallen in het vo voorlopig nog niet toenemen. Het verwachte aantal leerlingen in het vo volgt de demografische ontwikkeling die eerder al in het po zijn effect gaat hebben. Na een periode van dalende leerlingenaantallen in het vo tot aan 2021, volgde in 2022 en 2023 stabilisatie/lichte groei. Tot aan 2032 wordt uitgegaan van dalende leerlingenaantallen, en na een periode van stabilisatie zal het aantal tussen 2036 en 2042 weer groeien.³¹ Die verwachte groei gaat vermoedelijk effect hebben op de tekorten in het vo vanaf 2036, maar zijn dus niet zichtbaar in de hierboven gepresenteerde figuur.
- Tegenover dalende leerlingenaantallen staan ook dalende aantallen afgestudeerde leraren (hbo lerarenopleiding) tot aan 2032. Hoewel het aantal afgestudeerden van universitaire lerarenopleidingen vermoedelijk wel gaat stijgen, gaat dit om veel kleinere aantallen.
- Net als in het po heeft de 'omgekeerde vergrijzing' in het vo een dempend effect op de verwachte tekorten tot 2032. Het aantal 60-plussers gaat de komende 10 jaar verder dalen, wat zorgt voor een lagere vervangingsvraag ten opzichte van eerder.

Situatie wordt vooral nijpender in de exacte vakken, Duits, Frans en klassieke talen

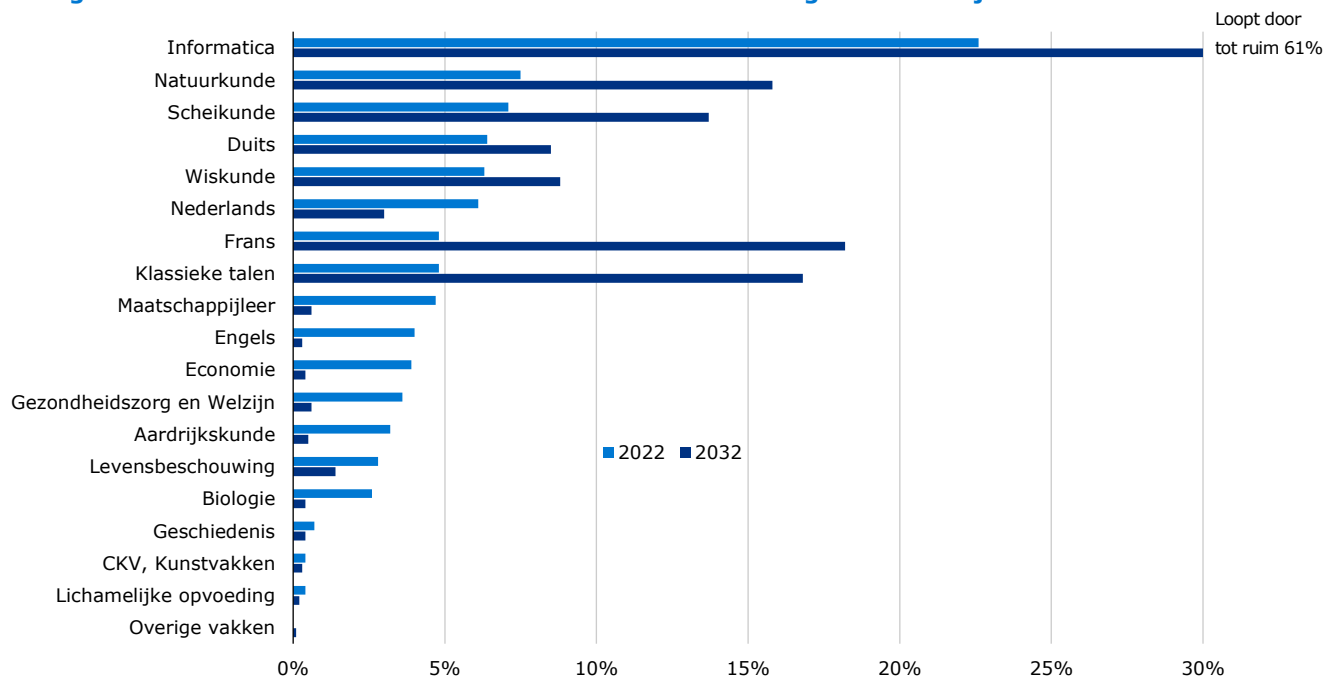
- Centerdata verwacht dat de tekorten die nu al groot zijn in specifieke exacte vakken en talen, alleen maar verder zullen stijgen tot aan 2032. Het gaat om informatica, natuur-, wis- en scheikunde, Duits, Frans en klassieke talen.
- In sommige vakken die nu te maken hebben met een gemiddeld tot groot tekort aan docenten, daalt het tekort flink tot aan 2032. Het gaat dan om de talen Nederlands en Engels, de vakken biologie en gezondheidszorg & welzijn en de maatschappelijke vakken aardrijkskunde, economie, levensbeschouwing en maatschappijleer. Volgens Centerdata zijn er in deze vakken in 2032 nauwelijks nog substantiele tekorten. Dat geldt niet voor de vakken Nederlands en levensbeschouwing waar er nog wel een (klein) docententekort blijft bestaan.
- Er zijn 3 vakken met een klein tekort nu, waarbij de verwachting is dat de tekorten ook in 2032 klein blijven, namelijk: geschiedenis, CKV-kunstvakken en lichamelijke opvoeding.

³⁰ In een andere publicatie komt Centerdata tot een aanzienlijk hoger aandeel lerarentekort in het vo, namelijk 6,6% (peild. 1 okt. 2022). Hier worden naast reguliere tekorten en 'verborgen tekorten' (o.a. de inzet van onbevoegde leraren, samenvoegen van groepen, etc.) ook de vervangingstekorten in meegenomen.

³¹ DUO (Open onderwijsdata) – prognose aantal leerlingen vo

Huidige en verwachte tekorten aan docenten naar vak in het voortgezet onderwijs

Bron: Centerdata

7. Tekorten docenten in het middelbaar beroepsonderwijs

In het mbo zijn de tekorten aan docenten groot en tevens groeiende, maar wel minder nijpend dan in het po en vo.³² Het in kaart brengen van de tekorten in het mbo naar vak/segment is lastig omdat het een 'open' arbeidsmarkt is. Dat wil zeggen dat er niet één vaste opleiding bestaat tot docent in het mbo; er zijn meerdere routes mogelijk. Je moet wel kunnen aantonen dat je inhoudelijk, didactisch en pedagogisch bekwaam bent. Dat kan met een tweede- of eerstegraads lesbevoegdheid, of via een PDG-traject (pedagogisch-didactisch getuigschrift) in combinatie met een geschiktheidsverklaring. Laatstgenoemde route maakt het mogelijk voor professionals om vanuit de beroepspraktijk over te stappen naar het onderwijs. Daarnaast zijn er ook instructeurs werkzaam in het mbo die zelfstandig lessen geven. Dit maakt dat het totale arbeidsaanbod niet volledig in beeld is.

Onder onderzoekers lijkt er consensus te zijn dat de tekorten aan docenten voor algemene vakken in het mbo (avo-vakken) overeenkomen met de tekortvakken in het vo. Denk aan docenten **talen** (bijvoorbeeld Nederlands) en **exacte vakken** (bijvoorbeeld wiskunde en informatica/ict). Daarnaast ligt het voor de hand dat de tekorten aan mbo-docenten overeenkomen met de segmenten in de arbeidsmarkt waar er sowieso vakkrachten tekort zijn. Zo zijn er tekorten aan beroepsgerichte docenten op gebied van **techniek**, **ICT** en **verpleegkunde/verzorging**.

Op basis van cijfers van de UWV spanningsindicator kunnen daar enkele specifieke segmenten met tekorten aan docenten aan worden toegevoegd: **bedrijfseconomie**, **verkoop(technieken)/handel**, **groen** en **pedagogiek**. Er zijn echter geen andere bronnen die bevestigen dat tekorten aan docenten in de laatstgenoemde 4 richtingen bestaan.

Toekomst lastig te voorspellen, maar krapte zal vermoedelijk iets dalen vanaf 2028

Onderzoeksbureau Centerdata maakt geen gedetailleerde prognose van de tekorten in het mbo. De reden is de hierboven beschreven 'open arbeidsmarkt'.

Tussen 2022 en 2032 zal de uitstroom van docenten vermoedelijk afnemen door de daling van het aantal 'oudere' docenten.³³ Ook het dalende aantal studenten zorgt voor minder banen. Vanaf 2028 zal het aantal studenten harder dalen dan daarvoor. Hierdoor wordt er door Centerdata 'voorzichtig' vanuit gegaan dat de tekorten aan docenten tussen 2024 en 2027 op zijn hoogst zijn en dat daarna vermoedelijk (iets) afnemen.

³² Dit blijkt uit de UWV spanningsindicator in combinatie met andere bronnen zoals: Ecorys (2022). *Arbeidsmarkt barometer po, vo en mbo 2021-2022*. / Centerdata (2022). *De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo, 2022-2032*.

³³ Centerdata (2022). *De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo, 2022-2032*.

Colofon

Uitgave

UWV Afdeling Arbeidsmarktinformatie en -advies

Inlichtingen

Freek.kalkhoven@uwv.nl

Auteur

Freek Kalkhoven

Volg ons

Disclaimer

Alles in deze uitgave mag worden overgenomen, echter uitsluitend met bronvermelding.

UWV © 2023